

UPPSALA
UNIVERSITET

Rapport IBG-LP 22-005

Vad händer med sexualitet, samtycke och relationer på teknikprogrammet?

Linus Rolander

Institutionen för biologisk grundutbildning, Uppsala universitet
Ämneslärarprogrammet 330 hp
Lärarexamensarbete 15 hp, ht 2022
Handledare: Elisabeth Långström
Examinator: Katarina Andreassen

Innehållsförteckning

Sammandrag	2
Inledning och bakgrund.....	3
Obligatorisk sexualundervisning	5
Förändringar av läroplaner.....	5
Syfte och frågeställning	5
Frågeställningar:.....	6
Teori och tidigare forskning	6
Metod.....	7
Analys	8
Reliabilitet	8
Validitet	8
Anonymitet och nyttjande	9
Generaliserbarhet	9
Urval	9
Resultat.....	10
Diskussion.....	13
Grunder för skolornas beslut	13
Sexualundervisning för teknikeleverna	14
Uppföljning och återkommande undervisning.....	14
Fokus på teknikprogrammet	15
Miljö och hållbar utveckling	15
Skolverkets lösning.....	15
Fortsatt forskning	16
Slutsatser	16
Referenser	17
Appendix 1 – Informationsbrev.....	19
Appendix 2 – Intervjuguide/frågor.....	20

Sammandrag

Denna studie utforskar hur skolor runt om i landet hanterar undervisning om sexualitet, samtycke och relationer, främst med fokus för elever på teknikprogrammet.

Teknikprogrammet saknar både naturkunskapskurser samt kurser i biologi i sin programplan och därför går eleverna miste om undervisning i, inte bara, sexualitet, samtycke och relationer men också i hållbar utveckling och miljöfrågor. Skolverket har i sina årliga analyser av de nationella gymnasieprogrammen i Sverige uppmärksammat att teknikprogrammet ej läser naturkunskap där det skrivs samma kommentar angående att teknikprogrammet saknar naturkunskap (Skolverket 2021).

Under hösten 2022 har fyra personer med olika roller medverkat i semistrukturerade kvalitativa intervjuer som sedan transkriberats och tematiskt analyserats för denna studie. Det framkommer att det varierar i hur undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer bedrivs på skolor runt om i landet. Det varierar även i hur undervisningen för specifikt teknikprogrammet ser ut. Vissa skolor har ingen undervisning endast för teknikprogrammet utan håller i gemensam undervisning för alla elever på skolan. Medan andra skolor har både gemensam undervisning men också extra insatt undervisning för teknikprogrammet för att täcka upp de undervisningstimmar de går miste om då de inte läser naturkunskapskurser. De beslut som verkar ligga bakom hur undervisningen ser ut är främst kostnadsfrågan och kompetensförsörjningsfrågan. Undervisningsformen väljs ofta utifrån tillgänglighet och pris, två aspekter som är anledningar för att RFSU och andra liknande föreningar är vanliga val. RFSU (Riksförbundet För Sexuell Upplysning) bedriver kostnadsfria besök på skolor och erbjuder personer som är specifikt utbildade i ämnet samt fortbildade för att säkerställa uppdaterat innehåll (RFSU 2018). Dessa besök består oftast av föreläsningar i samband med temadagar eller temaveckor. Kompetensförsörjningsfrågan handlar främst om att lärare inte känner sig tillräckligt kunniga och utbildade för att undervisa i ämnet, eller så känner de sig inte bekväma nog att ta på sig ansvaret på egen hand. Med ändrade läroplaner från hösten 2022 ska numera undervisning om sexualitet, samtycke och relationer inkluderas i fler ämnen på gymnasiet (Skolverket 2022a). Detta för att vidga perspektivet och ge vinklar från alla ämnen eleverna läser och inte bara ifrån naturkunskapen. Teknikeleverna kommer, som läget ser ut just nu, trots insatser att få färre undervisningstimmar än andra program då de saknar naturkunskapskurserna på sin programplan. Som det ser ut är detta ett mer uppmärksammat och åtgärdat problem på vissa skolor än andra.

Utifrån studiens resultat föreslås att studera detta i en större skala med inkludering av naturprogrammet och även med ämnen som miljö och hållbar utveckling då det inte är enbart sexualitet, samtycke och relationer som elever på teknikprogrammet går miste om. Dessutom föreslås det att programplanen för teknikprogrammet ses över och omprioriteras för vad som är av störst vikt för eleverna och samhällets framtid.

Inledning och bakgrund

Det är alla elevers rätt att få en tillgodosedd sex- och samlevnadsundervisning i sin skolgång. Det finns styrdokument som visar att elever ska få undervisning i sexualitet, samtycke och relationer på grundskolan, högstadiet och på gymnasiet (Skolverket 2022a). Ämnet är kanske lite förbisett under elevers skolgång, och inte många som jag pratat med i min omgivning vet exakt vad undervisningen innebär idag. Det är viktigt att våra skolbarn och -ungdomar får lära sig om relationer, sexualitet och andra ämnen som är kritiska i ungdomars uppväxt samt deras och samhällets framtid. Då ämnen som dessa kan vara känsliga och behandlas olika mycket i hemmiljön ställs höga krav på skolan då skolor ej kan förlita sig på att elever kommer med erfarenhet om ämnet hemifrån.

Relevansen för och nyttan av sex- och samlevnadsundervisningen är bred för både individen och för samhället i stort. Regeringen har på sin hemsida jämställdhetspolitiska mål som bland annat tar upp kvinnors och mäns makt och inflytande, rätt till lika utbildning och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare (Jämställdhetsmyndigheten 2016). Det finns också en proposition från regeringen om hur folkhälsopolitiken måste förnyas och förbättras. Denna skrevs 2008 men idéerna och målen är fortfarande relevanta och sunda mål än idag, och ett av målen är en förbättrad sexuell hälsa (Socialdepartementet 2008). Allt detta poängterar vikten av en sex- och samlevnadsundervisning av kvalitet och som hela tiden uppdateras för att förbli relevant. Hast & Danielsson (2016) har analyserat naturkunskapsundervisning ur ett heteronormativitetsperspektiv. De lyfter där också vikten av en icke-heteronormativ undervisning som är inkluderande, och hur elever gynnas av att få reflektera och fundera över hur individens sexualitet och identitet kan påverkas av samhällets normer och påtryckningar från andra runt omkring dem (Hast & Danielsson 2016). Skolverket har på sin hemsida tagit upp bland annat framgångsfaktorer för undervisningen och har summerat läroplaner och motivering till varför undervisning om sexualitet, relationer och samtycke ska bedrivas. Skolverket tar upp bland annat att den allmänna sexuella hälsan förbättras och att det finns en ökad medvetenhet för mänskliga rättigheter (Skolverket, 2022).

Att undervisningen återkommer i elevers skolgång är också viktigt då de utvecklas mentalt väldigt mycket mellan högstadiet och gymnasiet till exempel. Elevernas emotionella och mentala funktionalitet förändras och undervisningen anpassas därför enligt deras emotionella mognad (Meyer & Schlesier 2022). Med äldre elever kan en mer djupgående diskussion föras eftersom de har mer kunskaper om samhället i stort och mer insikt gällande normer och relationer än de yngre eleverna. Att missa sex- och samlevnadsundervisning under någon punkt i skolgången kan missgynna eleven som eventuellt inte kommer lika väl förberedd nästa gång ämnet tas upp. Det missgynnar inte endast elevens möjlighet att nå upp till kunskapskraven och få sitt betyg utan också utifrån dess personliga utveckling.

Skolan tar numera tag i frågor som rör sex- och samlevnad i yngre åldrar än den gjort förr. Det medför att elever som undervisas på gymnasiet ofta har mer erfarenhet jämförelsevis med elever i samma ålder längre tillbaka i tiden. Denna studie inriktar sig på gymnasieelever och mer specifikt på elever som går teknikprogrammet. Sex- och samlevnadsundervisningen på gymnasiet ser olika ut beroende på vilket program som väljs.

Alla nationella gymnasieprogram utom teknikprogrammet och naturvetenskapsprogrammet, läser naturkunskap 1a eller 1B där det står att eleven ska lära sig om sexuell hälsa, normer och förhållanden. Problemet för teknikprogrammet är att de har hamnat mitt emellan och får varken naturkunskap eller biologikurserna. Elever på teknikprogrammet kan själva välja biologi 1 och biologi 2 som tillvalskurser. Problemet är att få elever väljer biologi 2 vilket är teknikelevernas enda kurs de har tillgänglig som tillval där sexualitet, samtycke och relationer brukar kunna tas upp, beroende på lärarens upplägg. Naturkunskapskurserna har i det centrala innehållet delar som handlar om sexualitet, samtycke och relationer och säkerställer att det tas upp oavsett lärare. Det kan också vara så att vissa skolor inte erbjuder biologikurserna till elever på teknikprogrammet. På teknikprogrammet anses eleverna läsa kurser som ska täcka upp ämnen som hanteras på naturkunskapskurserna. Enligt skolverket behandlas de ämnena på kemin och fysiken istället. De delar som inte tas upp på fysiken och kemin behandlas istället på ämnet hållbart samhälle, där tas det upp miljöteknik och miljökunskap. Ämnet hållbart samhälle är endast obligatoriskt på inriktningen samhällsbyggande och miljö och de andra inriktningarna kan läsa den som fördjupningsval. Enligt skolverket belyser kurser inom teknik, design och arkitektur samspelet mellan människa och natur, och även samhällskunskap och religionskunskap ska beröra detta område. Sen skriver skolverket att det dessutom finns biologi som programfördjupning, alltså som tillvalskurs (Skolverket 2022c). Skolverket nämner över huvud taget ingenting om sexualitet, samtycke och relationer. Dokumentet kommenterar programmet i sin helhet och vad varje kurs ska bidra med till elevernas utbildning. Det enda som snuddar vid sexualitet, samtycket och relationer är det genusperspektiv som ska ges för eleverna på teknikkurser då både programmet och teknikämnet kan vara skevt fördelat ur ett genusperspektiv, alltså att majoriteten av eleverna är killar.

Så hur ser skolorna till att elever som läser teknikprogrammet ändå får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer tillgodosedd? När jag genomförde min VFU, verksamhetsförlagd utbildning, diskuterade jag frågan med många lärare som ansåg det underligt att situationen kunnat bli som den är idag för teknikeleverna. Det verkade också som att skolornas sätt att lösa detta varierar en hel del, baserat på att information från några av lärarna som också har jobbat på andra skolor tidigare. Där startade mitt intresse för att undersöka denna situation och hur det möjligtvis påverkat elevers utbildning inom sexualitet samtycke och relationer.

Obligatorisk sexualundervisning

Sexualundervisning i skolan i Sverige har varit obligatoriskt sedan 1955 och har genomgått en rad av förändringar med åren. Erik Centerwall skriver i Skolverkets publikation "Hela livet – 50 år med sex- och samlevnadsundervisning" om hur den obligatoriska undervisningen utvecklats och förändrats med nya handledningar och åsikter i samhället (Centerwall 2005). I läroplanen som kom 1994 blev sex- och samlevnadsundervisningen ämnesövergripande och fristående. Detta betyder att personer som har kompetens inom området kunde ta sig an frågorna, det var alltså inte förbestämt att till exempel naturkunskapsläraren skulle ha hand om dessa frågor. Det kunde istället vara en lärare som har kompetens inom ämnet. Läroplanen blev kritiserad vid en granskning 1999 där det påpekades att det kanske fanns alldeles för stort utrymme för tolkning och inte tillräckligt med vägledning (Centerwall 2005). Detta ansågs skapa frustration i skolvärlden då ämnet ansågs viktigt men lärarna har inte tillgodosetts med tillräckligt bra vägledning för att kunna möjliggöra en undervisning som höll måttet. Sex- och samlevnadsundervisningen hade utvecklats till att ses som en kritisk del i ledet av utveckling som unga människor ska genomgå. Slutmålet sågs vara att utbilda och utveckla unga till att kunna ta beslut i kritiska situationer och forma demokratiska och självständiga medborgare (Centerwall 2005).

Förändringar av läroplaner

Hösten 2022 trädde nya läroplaner och programplaner i kraft (Skolverket 2023). Dessa handlade till stor del om att sexualitet, samtycke och relationer ska hanteras av fler, om inte alla, ämnen på gymnasiet. Alla ämnen ska ge sitt perspektiv på området och bidra till att eleverna får ett bredare perspektiv på området. För teknikprogrammet är detta ett stort lyft i mängden undervisning inom området eftersom de redan saknar undervisningstimmar i ämnet sexualitet, samtycke och relationer. Att sexualitet, samtycke och relationer numera ska ingå i alla ämnen väckte många frågor och för vissa ett stort orosmoment. Alla lärare är inte utbildade för att undervisa inom området vilket skapade osäkerhet och oro. Att det är viktigt med vägledning påpekar även Centerwall i sin undersökning som jämförde tidigare läroplaner som fick kritik för att ha alldeles för lite vägledning till lärarna (Centerwall 2005). Detta kan lösas genom fortbildning och att lärare får undervisningsmaterial att jobba med. Styrdokumenten kan också skrivas om med mer vägledning vilket kan vara en långdragen process som tar lång tid (Wickenberg & Leo 2013).

Syfte och frågeställning

Avsikten med denna studie är att skapa en bild av hur skolor hanterar att elever på teknik- och naturprogrammet inte läser naturkunskapskurser, och därmed går miste om undervisning i hållbar utveckling och miljö samt sexualitet, samtycke och relationer. Med storleken på arbetet i åtanke har jag valt att lägga större fokus på teknikprogrammet och sexualitet, samtycke och relationer. Skolverkets analys av gymnasieprogrammen tar årligen upp samma problem i kommentarsdelen, bristen på naturkunskapskurser (Skolverket 2021). Att naturkunskapskursen på teknikprogrammet saknas är ett uppmärksammat problem från

skolverkets sida sedan många år tillbaka. Det går tydligt in under skolans plikt att bilda framtida demokratiska medborgare och på senare år har det inriktats starkt in på samtycke, relationer och samlevnad. Detta främjar i helhet Sveriges samhälle och dess medborgare i stort. Med mer fokus på kommunikation så blir effekterna inte bara märkbara i intima relationer utan kan också märkas av på arbetsplatser och annat håll. Har skolorna uppmärksammat detta och försökt att stödja elevernas undervisning med extra insatta temadagar eller liknande? Det är frågor som studien inriktar sig på.

Frågeställningar:

- *Hur har olika skolors lösning på teknikprogrammets undervisning i sexualitet, samtycke och relationer sett ut?*
- *Vilka grunder, om några, ligger bakom besluten för undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer?*

Teori och tidigare forskning

Denna studie är en kvalitativ studie med fokus på beslutstagandet runt teknikprogrammets förlust av sex- och relationsundervisningen. Det är mest troligt att det är i läroplansteori som denna studie kategoriseras inom. Vilka utbildningstraditioner grundas beslut i? Hur stort fokus läggs på bildning kontra faktakunskaper?

Studien som nämndes tidigare där Hast och Danielsson (2016) skriver om utformningen av området sex- och samlevnadsundervisningen målar upp svårigheten med en utformning av utbildning inom detta område för att vara inkluderande, som den svenska skolan enligt skollagen ska vara. Trots goda intentioner kan det sluta med att vissa grupper eller elever känner sig exkluderade och ej inräknade i utbildningens utformning (Hast & Danielsson 2016). "En skola för alla" är en slogan som ofta använts när skolan diskuterats. Den känns också extra relevant när det kommer till undervisning om relationer och sex då det är sådana fundamentala delar av våra liv. Men det är inte alltid så lätt att utforma "en skola för alla" och det är något som styrs utifrån styrdokument. För att förstå beslutstagande processer behöver även processen i sig förstås. Det är något som Wickenberg och Leo undersökt i sin studie om hur staten styr undervisning genom skollag, läroplaner och kursplaner. De påvisar även den långsamma process som det faktiskt är och hur många steg den involverar. Att det behövs en förändring för till exempel teknikprogrammet som, enligt mig, borde läsa naturkunskap, är en drivande faktor. Men för att det ska realiseras krävs en lång process som mynnar ut i nya styrdokument och styrning uppifrån (Wickenberg & Leo 2013). Så utifrån Hast och Danielssons undersökning om heteronormativ utbildning och Wickenberg och Leos artikel om styrdokumentens utformningsprocess så syns det tydligt att det fort blir långdragna processer som tar tid och är komplexa.

Gill skriver i sin artikel om hur "Life science teachers", jämförelsebara med naturkunskapslärare här i Sverige, i USA måste tänka angående val av vad som ska inkluderas i sexualundervisningen (Gill 2013). Det handlar inte bara om vad för innehåll som ska tas upp

utan också vilken grund eleverna kommer till klassrummet med. Trots att studien handlar om skolan i USA går det att likna många saker med den svenska skolan. Till exempel hur lite tid som egentligen finns tillgänglig för ett ämne som sexualundervisning. Med all den bredd som ämnet innefattar skulle det ofta behövs mer, det skulle också vara nyttigt med något luftigare upplägg som bjuder in för djupare samtal och diskussioner. Ytterligare en studie som kommer från USA men som är intressant för just beslutstagande om sexualundervisningen, är en studie som vill stödja beslutstagandet genom forskning om neurovetenskap hos unga. Studien menar på att det kan vara nyttigt att grunda beslut i hur ungas hjärnor utvecklas och därigenom finna en väg att nå ungdomarna på ett bättre sätt (Ballonoff Suleiman & Brindis 2014).

Metod

Fokus för denna studie ligger på hur skolan valt att lösa undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer för teknikprogrammets elever. Jag har därför genomfört kvalitativa semistrukturerade intervjuer med personer som har haft ansvar eller varit delaktig i processen för att utforma en lösning. Såklart ju mer ansvar eller insikt personen som intervjuas har eller har haft över besluten som tagits desto bättre. Däremot så ser det olika ut på olika skolor; vissa skolor har programansvariga som man ska vända sig till med frågor som rör specifika program och på andra skolor är det rektorn som bär detta ansvar. Utgångspunkten har varit att försöka få intervjuer med den person som anses bära ansvar för teknikprogrammet, sen har det anpassats beroende på hur det ser ut rent administrativt på skolan. Det som intervjuerna ämnade ta reda på var främst hur besluten tagits, vad för tankegångar som funnits för att lösa problemet på bästa sätt och vilka valmöjligheter som hafts i åtanke. Dessutom syftade intervjuerna, som forskningsfrågorna visar, till att undersöka om det funnits några grunder till besluten och i så fall vilka.

Intervjuerna var semi-strukturerade då litteraturen hänvisar till denna metod för att kunna få ut den högsta kvalitén på den data som samlas in (Thomas Nygren 2021). En semi-strukturerad intervju har möjlighet att nyansera och nå in på djupet på bästa sätt. Intervjuaren kan se till att samtalet håller sig till ämnet men att det finns möjlighet att göra fördjupande avstickare beroende på var samtalet förs med hjälp av följdfrågor. Denna metod ställer höga krav på mig som intervjuar, följdfrågorna som ställs måste fortfarande vara relevanta för forskningsfrågorna men samtidigt kunna ge ett bredare resultat. Den som intervjuar behöver vara väl påläst om forskning i ämnet samt aktuella ämnen i elevernas vardag gällande frågorna.

För att intervjuerna ska bli likartade har en intervjuguide skrivits (appendix 2).

Efter intervjuerna transkriberades de för att kunna analysera materialet och läsa av ett resultat. De har inte transkriberats med fyllnadsljud utan enbart med de ord som sagts. Den fjärde intervjun som skulle hållits blev inställd på grund av akuta hinder och några frågor besvarades i textform istället.

Analys

För att sammanställa en helhetsbild av hur undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer ser ut för teknikeleverna på ett urval av skolor analyserades svaren enligt en tematisk analysbild. En tematisk analys används för att finna olika teman i den fakta som samlats in för att sedan sammanställa ett svar utifrån vilka teman som hittats i datan. Detta för att se vilka trender och teman som fanns rörande frågorna i frågeställningen. Analysen är starkt kopplad och utgår ifrån perspektivet som ges i frågeställningen. Materialet som tillkommer i studien kategoriseras, eller kodas, för att sedan framställas som teman (Bryman, Alan 2018).

Reliabilitet

Intervjuerna som hölls hade samma grundfrågor som utgångspunkt med intervjuguiden som hjälpmedel. Detta ökar reliabiliteten då svaren nog skulle bli desamma oavsett vem som frågar dem. Följdfrågorna var fria för att kunna utveckla informanternas svar utifrån hur de svarat. Detta ledde till att det blev lite olika fokus mellan intervjuerna då de fördjupade sig i olika punkter olika mycket.

Trots att alla frågor ställdes från intervjuguiden ansåg vissa av informanterna att de redan besvarat frågan och det kan därför se ut som vissa frågor hoppats över i resultat eller diskussionsdelen, detta enbart för informanten redan ansåg att frågan var besvarad.

Skulle intervjuer hållas igen skulle det säkerligen vara andra informanter och resultaten skulle se annorlunda ut då det var stor variation i de resultat som framkom i studien. Syftet med denna studie var aldrig att få ett generaliserbart resultat utan en bild av skolors nuvarande arbete med sexualitet, samtycke och relationer. Som en helhet bedömer jag därför reliabiliteten som god med det i åtanke.

Validitet

Jag anser att intervjufrågorna var bra anpassade för att ge svar på frågeställningarna och informanterna verkade förstå frågorna. Vissa frågor var ställda på ett sätt som gjorde att informanten kunde besvara två frågor i en beroende på hur hen valde att besvara frågan och vad svaret innehöll. Ibland var frågorna för breda vilket gjorde att samtalsämnet kom för långt bort från frågeställningarna.

Vid analysen av intervjuerna plockades de delar som jag ansåg var relevanta för frågeställningarna ut och teman och trender togs sedan ut ifrån detta. I samhällsvetenskapliga studier påverkas arbetet starkt av den som utför analysen då det är omöjligt att vara helt objektiv. Men eftersom sammanställningen av resultatet utgick helt och hållet ifrån studiens frågeställningar samt intervjuguiden tycker jag att validiteten kan anses som godtagbar.

Anonymitet och nyttjande

Vetenskapsrådet (2017) skriver i sin rapport *God forskningssed* en sammanfattning på hur forskare ska följa etiska överväganden och bedriva forskning som håller sig inom ramarna för god etik och moral. I denna studie är anonymitet och integritet extra viktigt då jag gjort kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Det är viktigt att den som blir intervjuad behålls anonym i resultaten, och det ska inte gå att följa svaren till en specifik individ. Deltagare i studien har blivit informerade redan i informationsbrevet (appendix 1) om anonymitet och rätten att dra sig ur studien när som helst fram tills att den är publicerad. Inga personuppgifter presenteras i studien, och heller inga namn på skolor eller platser som skulle kunna leda till att man kan identifiera deltagare. Även i Helsingforsdeklarationen från 2013 understryks deltagarens integritet:

"Every precaution must be taken to protect the privacy of the research subjects and the confidentiality of their personal information and to minimize the impact of the study on their physical, mental and social integrity." (Helsingforsdeklarationen 2013 se Vetenskapsrådet 2017 s.41). Nyttjandekravet som vetenskapsrådet kräver är också att de deltagande blir informerade om att datan som samlas in endast kommer att användas i syftet för studien och i forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2017).

Generaliserbarhet

Då studien endast undersökt fyra skolor så är det svårt att säga att dessa resultat är något som går att generalisera för alla skolor i landet. Då de flesta skolor arbetar efter värdegrunder som ser annorlunda ut kan det tänkas att arbetet med sexualitet, samtycke och relationer också ser annorlunda ut skola till skola. RFSU och andra liknande föreningar som till exempel UMO, ungdomsmottagningen på nätet, arbetar med ett ungdomsinriktat fokus. Därför är det vanligt att skolor väljer att ta in gästföreläsare vid till exempel temadagar eller temaveckor.

Urval

Förfrågningar angående intervju skickades ut till skolor i hela landet. Med hjälp av sökfunktionen på www.gymnasievalet.se hittades skolor som erbjuder teknikprogrammet och dessa kontaktades sedan via mail. Informationsbrevet (appendix 1) skickades ut för att kort förklara vad studien går ut på. Totalt sett skickades förfrågningar till ett 30-tal skolor och det slutade med att fyra intervjuer hölls och inkluderades i studien, varav en skriftligt. Jag gjorde urvalet av skolor så slumpmässigt som möjligt utan någon geografisk betydelse. Vissa skolor kontaktades inte på grund av brist på kontaktuppgifter på deras hemsida. Skolor från kommuner i hela landet har deltagit i undersökningen. De personer som har deltagit arbetar som rektorer, programrektorer ämneslärare och ämnesansvariga. Detta ger olika perspektiv på arbetet med sexualitet, samtycke och relationer då det redogörs från olika vinklar och synsätt samt ifrån olika ansvarsområden och nivåer. Svaren kommer ifrån både rektorer, programrektorer, ämneslärare och ämnesansvariga.

Nedan redogörs det sammanfattande för svaren utifrån intervjuguiden. I diskussionen kan annat som kommit upp under intervjun tas upp men i resultaten redovisas främst svaren på de frågor som var mest intressanta för frågeställningen.

Resultat

Varje intervju började med att den intervjuade fick redogöra för sin roll samt erfarenhet inom skolan och vad hen gjort tidigare. Här varierade svaren mellan de fyra som ställde upp så resultatet blev en bra blandning av erfarenheter och perspektiv i svaren. Person D fick akuta hinder vid intervjutillfället och har istället deltagit med skriftliga svar. Det saknas material på en del av frågorna från denna person men jag har tagit med det material som fanns tillgängligt skriftligt framför att ha en intervju mindre.

”Börja med att beskriva din roll på skolan samt din erfarenhet av skolledning?”

Person A har jobbat i ca 15 år i skolan där fördelningen är 10 år på högstadiet och 5 år på gymnasiet. Hen har ingen erfarenhet av skolledning utan har, som hen själv sa, *”jag är bara en alldeles vanlig lärare”*.

Person B svarar: *”Jag är programrektor för teknik- och naturprogrammet, sen är jag ämnesansvarig för naturkunskap, det som är kopplat till det här just. Jag har matte och sådant också men det är inget som rör din frågeställning.”*

Person C svarar: *”Jag är då rektor på en skola som heter [utelämnat namn] som ligger i [utelämnat namn]. Det är en stor skola och jag är en av flera rektorer på skolan. Mitt ansvarsområde är teknikprogrammet och industritekniska programmet.*

Person D arbetar som rektor för industritekniska programmet, teknikprogrammet och är även samordnare för skolans sportprofiler. Hen är sedan tidigare utbildad inom miljövetenskap och rektorsutbildning.

Nästa steg i intervjun var att den intervjuade fick, i stora drag eller så detaljerat hen kände för, beskriva hur just dess skola arbetar med sexualitet, samtycke och relationer. Här berättade de intervjuade ur några olika perspektiv samt att de hade olika insikt beroende på roll på skolan. Trots detta gav alla fyra en bra inblick i hur det arbetas med frågor gällande detta ämne på skolan.

”Beskriv i stora drag skolans arbete med sexualitet samtycke och relationer.”

Person A uppmärksammade problematiken med teknikprogrammet och förklarade att de bjudit in RFSU för att komma och hålla gästföreläsningar för eleverna på skolan men att teknikeleverna får mindre mängd undervisning inom sexualitet, samtycke och relationer då de som sagt saknar naturkunskapskurserna. Person A kände dock att hen inte var tillräckligt insatt i skolans arbete med dessa frågor för att ge något mer ingående svar än så på denna fråga.

Person B förklarade *"Vi har en värdegrundsgrupp där vi har definierat olika områden som vi vill att alla elever under sina 3 år får med sig. Ett av dessa områden är sexualitet, samtycke och relationer. Eftersom det numera spänner över flera ämnen än enbart naturkunskap, som till exempel samhällskunskap och svenska, så går programansvariga igenom var i utbildningen eleverna får specifika delar av den här värdegrundsplanen. Hen tog upp som exempel: "i svenskan väljer de olika litteratur som är HBTQ-inspirerad och genom det kommer det upp diskussioner om HBTQ och sådana frågor"*. Person B talar sedan om teknikprogrammet och uppmärksammar att programmet saknar naturkunskapskurserna. Eftersom teknikprogrammet saknar dessa har skolan börjat med att hålla en temadag specifikt för programmet som sedan fångas upp i andra ämnen för att anknyta till och följa upp det som bearbetats under temadagen. Hen poängterar även att de inte håller temadagen förrän i årskurs två, eftersom de anser att eleverna inte är mogna nog i årskurs ett för att ha detta. De brukar också hålla workshops där lärarna uppmanas att vara med för att visa sig som förebilder för eleverna och för att visa att man engagerar sig i frågor som dessa.

Skolan som **person C** jobbar på har sedan länge, nästan alla 15 år hen jobbat på skolan, arbetat med en typ av årsplanering. Årsplaneringen rör sexualitet samtycke och relationer och de arbetar enligt ett schema som spänner över ett helt år med aktiviteter. Det är främst elevhälsan som håller i detta och i vissa moment samarbetar skolan även med en kyrklig förening som riktar sig till ungdomar. I årskurs ett kallas dessa dagar för "må bra-dagar" och handlar om att sammansvetsa klasserna. De arbetar med hur man ska vara och bete sig mot varandra men det tangerar också till andra områden inom ämnet. I årskurs två håller de ett tema de kallar för "livsviktiga relationer" som ligger ännu närmare sexualitet, samtycke och relationer. Under årskurs två hålls också något de kallar för "kärleken är fri" vilket handlar om HBTQ-frågor och allas lika värde. Dessa insatser är inte specifika för teknikprogrammet utan de är till för alla elever på skolan. *"Så problemet att teknikeleverna får mindre av denna typ av undervisning kvarstår"* påpekar person C.

Person D berättar om hur skolans skolkuratorer och elevhälsa har stort ansvar för arbetet sexualitet, samtycke och relationer. Arbetet består av klassbesök och temadagar där det görs insatser för samtliga elever på skolan med olika teman. En specifik insats endast för teknikprogrammet finns alltså inte på skolan. Ett exempel hen ger är att elevhälsan anordnar temadagar under Pride-veckan. Arbetet på skolan handlar om våld i relationer och naturkunskapslärarna i samverkan med elevhälsan besöker klasser och pratar om olika typer av våld i unga relationer. Elevhälsan samråder med ungdomsmottagningen en gång om året för att uppdatera innehållet på träffarna och temadagarna beroende på vad som är nyttigt för ungdomarna i stunden. Det finns också möjlighet för eleverna att träffa elevhälsan enskilt och ha samtal vid behov av rådgivning eller hjälp. Elevhälsan är även delaktig i ett program för fortbildningsinsatser riktad till personal på skolan.

Nästa steg i intervjun behandlar vilka för- och nackdelar med skolans arbetssätt intervjupersonerna upplever, specifikt med åtanke på hur det påverkar teknikprogrammet på respektive skola.

”Skulle du kunna nämna några för- och nackdelar med sättet som ni hanterat detta [arbetet med sexualitet, samtycke och relationer för elever på teknikprogrammet] på?”

Person A, som bjudit in RFSU för att undervisa teknikeleverna i sex och samlevnad, började med att klargöra att det inte finns någon inbördes ordning på det hen tog upp som för- och nackdelar. Det första som hen tog upp var: *”En fördel kan vara till exempel att om du inte är bra på det, eller bekväm med det, så slipper du, som vanlig lärare. Det kan vara, eventuellt, lättare för eleverna att prata öppet om det med någon som de inte har en tidigare relation till. Jag menar, mig träffar dom i 2-3 ämnen och träffar mig varje dag och då kanske man inte vill snacka kärlek och relationer och sex och liknande saker med mig utan dom vill prata med någon mera utomstående.”*. Ytterligare en fördel med att ta in gästföreläsare hen nämner är att de från till exempel RFSU ofta är pålästa om ämnet och uppdaterade på området.

En nackdel som togs upp var *”Nackdel kan till exempel vara att gästföreläsare, det blir ganska koncentrerat vid ett eller två tillfällen, är man sjuk så missar man väldigt mycket. Och det liksom, gästföreläsningar följs ju väldigt sällan upp som jag upplever det. Det är en punktinsats, och har man varit borta då så missar man hela alltihopa.”*. Person A jämför med en kurs där saker återkommer och oftast håller på längre än bara ett tillfälle och då minskar risken att man missar all undervisning.

Person B svarade: *”Fördelarna är ju att alla elever får det [undervisningen]. Det som är en nackdel är att det kostar pengar att göra extragrejer men jag tycker det är så viktigt. När man gör besparingar är det lätt att tänka ”ja okej, vi drar in på den här kostnaden med föreläsare och sådana grejer”. För att om något ingår i en kurs kan man inte säga att man inte ska ha det.”*

Person C gav ett diffust svar på denna fråga som jag ej anser besvarar frågan om för- eller nackdelar trots ställda följdfrågor.

Person D angav endast en nackdel i svaret, ingen fördel angavs. Det var aspekten att lärare ofta känner sig osäkra på ämnet och drar sig för att inkludera det i sin undervisning. Därför kan det vara svårt att få in i en kurs som inte är naturkunskap, och därmed svårt att få in på teknikprogrammet.

Nästa steg i intervjuguiden var indelad i två olika segment beroende på hur svaren löd, men eftersom alla fyra intervjuade har svarat att det finns någon form av extraundervisning eller insats så användes inte segmentet med frågor som skulle använts ifall det inte fanns någon insats gjord. Nästa fråga löd:

”Vilka didaktiska diskussioner har förts angående elevers mottaglighet beroende på valet av form av extraundervisning?”

Person A nämnde att temat diskuterats två gånger såvitt hen känner till. Dels har det diskuterats i arbetslaget där det samlades lärare i olika ämnen för att prata om vilket innehåll teknikprogrammet har och vad som saknas. Då dök tanken upp, att det kanske inte alls görs något om sexualitet, samtycke och relationer. Snart därefter kom samma input ifrån elevhälsan. Sjuksyster och kurator som hade uppmärksammat samma sak hade bokat in föreläsare till teknikprogrammet. Däremot hade inga samtal förts om vad eleverna skulle tycka om lösningen.

Person B säger: *"Men vi gör det [temadagar för teknikprogrammet] inte förrän i årskurs två. För att vi tycker att de inte riktigt är mogna i årskurs 1".* De håller nästan ingenting om *"sex och samlevnad och sådant"* i första årskursen utan lägger det senare om möjligt. För vissa grupper gör de insatser redan från början men då handlar det mer om attityd och språkbruk och inte så mycket sex och relationer.

Person C säger följande: *"Vår elevhälsa utvärderar de här insatserna [gästföreläsare och temaveckor] varje år. Alltså de skickar ut någon enkät och håller lite kvalitativa intervjuer. Och utfallet av dessa utvärderingar har gjort att vi valt att ha kvar dem, men jag ska inte säga att jag är någon expert på utfallet att det går åt rätt håll eller åt fel håll liksom. Det är ändå så pass vettiga resultat från utvärderingarna att vi valt att ha kvar det".* Men att några rent didaktiska diskussioner skulle ha förts var hen inte medveten om.

Person D gav ej några svar på detta.

Resterande svar som anses av värde tas upp i diskussionen.

De teman som framkom efter den tematiska analysen av resultatet av intervjuerna var att skolorna i studien använder sig av gästföreläsare och att grunderna i besluten ofta ligger i en kompetensfråga eller en kostnadsfråga. Gästföreläsarna anses av de intervjuade vara väl pålästa om ämnet och lättar därav på bördan för de verksamma lärarna som annars hade fått ta på sig ansvaret. Det är även ett billigt alternativ för skolorna då de kan boka in föreläsarna utan någon extra kostnad för skolan, i alla fall för de föreläsarna som de intervjuade har nämnt. Skillnader beroende på vilket företag eller förening som kontaktas kan säkerligen förekomma.

Diskussion

Det är tydligt att skolorna hanterar frågor om sexualitet, samtycke och relationer på olika sätt. Resultaten från intervjuerna visar att lösningarna ofta baseras på tillgänglighet, lärarresurser och kostnad.

Grunder för skolornas beslut

I frågeställningen ställs frågan vilka grunder för besluten om sexualitet, samtycke och relationer som finns, om det överhuvudtaget finns några. Det dök upp två tydliga grunder genom intervjuerna. Den första var kostnaden för de insatser som behövs och den andra var en kompetensförsörjningsfråga; lärarna känner sig inte bekväma nog med ämnet. Här verkade det variera mellan att de verksamma lärarna inte känner att de har nog med

kunskap och kompetens och/eller att de inte känner sig bekväma och inte vill ta på sig ansvaret. Kanske behövs mer vägledning från styrdokument även fast det under senare kursplaner skrivits in mer vägledning för lärare än tidigare läroplaner haft (Centerwall 2005). En fördel med lösningen att RFSU eller någon annan liknande förening kommer till skolan och föreläser är att det ofta inte kostar skolorna något, eller är billigt, och därför behöver något annat inte bortprioriteras ur ett ekonomiskt perspektiv (RFSU 2018). Gästföreläsare är även en undervisningsform som är inkluderande och anpassad för att passa så många elever som möjligt och ge dem känslan av att de är inkluderade (Hast & Danielsson 2016). Undervisningen anpassas även efter elevernas mognadsgrad samt efter de fått lite tid att lära känna varandra, något som speciellt uppmärksammades på person A:s skola. Då elevernas mognad ökar kraftigt kan det gynna elevernas lärande att senarelägga den (Meyer & Schlesier 2022). Detta stödjer också Ballonoff Suleiman & Brindis som påpekar vikten av att grunda beslut i hur ungas hjärnor utvecklas (Ballonoff Suleiman & Brindis 2014). Gemensamt mellan skolorna är att gästföreläsare är populära då det är en billig och enkel lösning samtidigt som det, med hjälp av utvärderingar, visats att det uppskattas både av elever och lärare. Lärare som inte känner sig tillräckligt kunniga eller bekväma med ämnet behöver inte ta på sig ansvaret för den undervisningen. Skolorna verkar också nöjda med de föreläsare som besöker dem och anser att föreläsarna är pålästa och kunniga inom området.

Sexualundervisning för teknikeleverna

När jag höll dessa intervjuer var det endast en skola som avsett en lösning som är specifik för teknikprogrammet. Det handlar ofta om föreläsare som kommer till skolan men som även föreläser för andra elever. Detta behöver inte vara något negativt i sig då jag är tämligen säker på att de flesta elever gynnas av att få sådana föreläsningar. Teknikprogrammet kommer däremot att få relativt mindre undervisning om sexualitet, samtycke och relationer jämfört med elever från andra program som läser naturkunskap, med undantag för natureleverna. Svaret på frågeställningen om hur undervisning inom sexualitet, samtycke och relationer ser ut för teknikeleverna blir därför inte entydig. Den tillgodoses ofta med gästföreläsare eller temadagar. Dessa lösningar är inte heller avsedda endast för teknikeleverna utan är till för alla på skolan.

Uppföljning och återkommande undervisning

När de intervjuade skulle nämna nackdelar med undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer för elever på teknikprogrammet eller arbete på skolan i sin helhet kom det upp att gästföreläsningar sällan följs upp. Person C lyfte fram problemet med att det inte blir samma kontinuitet som med en 100-poängskurs som täcker området. Hen anser att ämnet gynnas av att hanteras under en liten längre tid med återkommande lektioner och träffar. Genom att hålla undervisningen under en längre period och inte bara på en dag gör också att problemet med att elever som är borta en av dagarna, eller dagen, inte missar hela innehållet inte blir lika allvarligt. Person A nämnde att hen inte var medveten om att de föreläsningar som hölls för eleverna någonsin följs upp på något vis.

Fokus på teknikprogrammet

I intervjuerna frågades personerna om hur de ser till att alla elever på skolan inkluderas i undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Här svarade alla fyra intervjuade att de besvarade denna fråga i tidigare svar om hur skolan arbetar med ämnet. Denna fråga borde ha formulerats annorlunda och istället fokuserat ännu mer på hur skolan tillgodoser teknikprogrammet med undervisningsinnehåll. Svaret om hur skolan arbetar med just teknikprogrammet framkom ändå senare i intervjuerna så studien fallerar ej på grund av detta. Hade studien genomförts igen hade intervjufrågorna setts över och omformulerats.

Miljö och hållbar utveckling

Person B sa *"Ja jag tycker det är jättesynd att man inte har naturkunskap på teknikprogrammet, jag fattar inte ... Här pratar man så mycket att det ska ingå miljötänk, men de hinner ju inte lära sig något om ekologi och miljö på teknikkursen"*. Utöver att teknikeleverna mister undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer förlorar de också undervisning om miljö, hållbar utveckling och ekologi. Något som person C också uppmärksammade under intervjun:

"Det är en upplevd brist kan jag tycka. Inte bara utifrån ändringarna av sex- och samlevnad utan att jag tänker hållbar miljö och hållbar samhällsbyggnad... det tangerar ju verkligen programmålen för teknikprogrammet ganska rejält"

Det är intressant hur två ämnesområden som dessa gått helt förlorade för teknikprogrammet, speciellt då hållbar utveckling och miljö tangerar programmålen så pass mycket som det gör. Skolverkets beskrivning av ett av examensmålen lyder

"Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i teknik och teknisk utveckling. Den ska också belysa teknikens roll i samspelet mellan människa och natur med hänsyn till hållbar utveckling." (Skolverket 2022d). Dessa mål talar starkt för att eleverna ska läsa naturkunskapen som innehåller hållbar utveckling vilket är en stor del av kursen. De läser kurser som hållbar samhällsbyggnad och hållbart samhälle, men detta gäller endast de elever som går inriktning samhällsbyggande och miljö. Samtliga intervjuade anser att det är konstigt att teknikprogrammet inte får läsa naturkunskapskurser då kursens element är av högsta relevans för att uppnå programmålen för programmet: hållbar utveckling, miljö och samspelet mellan människa och natur. Informanterna menar också att dessa ämnen inte täcks tillräckligt bra på de teknikkurser som ska täcka dessa områden. Ett problem som grundas i att området ej tas upp tillräckligt väl på de kurser i fråga.

Skolverkets lösning

Som person B tog upp under intervjuerna så är undervisning om attityd, respekt och sexualitet, samtycke och relationer viktigt för ungdomar i denna ålder. Det är därför märkligt att skolverket inte ens nämner områdena, förutom attityd och respekt, i kommentarmaterialet (Skolverket 2022d). Det är ändå betygsgrundande undervisning i naturkunskap och stor del av det centrala innehållet (Skolverket 2022a). Det skulle vara gynnsamt om Skolverket även såg över programplanen för teknikprogrammet och såg över

vilka kurser som ska vara valbara och vilka som bör vara obligatoriska. För att det ska ske en förändring för eleverna krävs en lång och utdragen process från skolverkets sida att skriva om programplanen för teknikprogrammet (Wickenberg & Leo 2013).

Fortsatt forskning

Då elever som inte läser naturkunskap inte bara missar biten om sexualitet, samtycke och relationer skulle det vara intressant att undersöka andra aspekter som hållbar utveckling också. Skulle tiden finnas vore det intressant att analysera både teknik- och naturprogrammet samt miljö och hållbar utveckling. Det vore också intressant att hålla intervjuer med elever från teknikprogrammet för att få information om deras perspektiv, för att få veta om det är något som de själva upplever att de saknar.

Slutsatser

Undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer för elever på teknikprogrammet varierar från skola till skola. Då eleverna inte läser naturkunskapskurserna är det upp till skolan vilken sorts undervisning eleverna får inom ämnesområdet. Alla skolor som är del av studien har hittat olika lösningar på undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Gemensamt för alla skolor är att skolan bjuder in gästföreläsare och håller temadagar eller temaveckor för samtliga elever på skolan. Det fanns ett undantag: en av informanternas skola hade temadagar specifikt för teknikprogrammet då värdegrundsgruppen på skolan hade uppmärksammat bristen på undervisning inom sexualitet, samtycke och relationer på programmet. För naturprogrammet som inte heller har naturkunskap är det vanligt att det under "reproduktion och sexuella organ"-avsnittet på biologi 2 läggs till undervisning som också täcker relationer och samtycke.

Grunderna som funnits för besluten om vilken typ av lösning eller undervisning som bedrivits har varit antingen en kostnadsfråga eller kompetensförsörjningsfråga. Det kostar skolorna väldigt lite att ta in gästföreläsare och är ett effektivt sätt att förmedla undervisningen till alla elever på skolan. Det är också en avlastning för de "vanliga" lärarna på skolan som slipper ta på sig ansvaret då många känner att de inte har tillräckligt mycket utbildning inom området för att känna sig bekväm med att hålla i undervisning.

Att det finns specifika lösningar för teknikeleverna verkar inte vara en självklarhet, det var endast en av skolorna som deltagit i studien som haft en insats specifikt inriktad för teknikeleverna. Med detta sagt är det en väldigt liten studie som inte kan dra några generella slutsatser kring hur det ser ut på andra skolor i landet.

Referenser

- Ballonoff Suleiman A, Brindis CD. 2014. Adolescent School-Based Sex Education: Using Developmental Neuroscience to Guide New Directions for Policy and Practice. *Sexuality Research & Social Policy* 11: 137–152.
- Bryman, Alan. 2018. *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3:e uppl. Liber AB, Stockholm.
- Centerwall E. 2005. Obligatorisk sexualundervisning - perspektiv på tre handlingar: Hela livet - 50 år med sex- och samlevnadsundervisning. Myndigheten för skolutveckling, Stockholm.
- Gill PS. 2013. Life science teachers' decision making on sex education. Ph.D., The University of Alabama
- Hast YL, Danielsson AT. 2016. Naturkunskapens sexualitets- och relationsundervisning analyserad ur ett heteronormativitetsperspektiv. *Nordic Studies in Science Education* 12: 21–35.
- Meyer S, Schlesier J. 2022. The Development of Students' Achievement Emotions after Transition to Secondary School: A Multilevel Growth Curve Modelling Approach. *European Journal of Psychology of Education* 37: 141–161.
- Jämställdhetsmyndigheten (2016). Mål för jämställdhet. Stockholm: Regeringskansliet. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>. Hämtad 2022-04-27.
- Socialdepartementet (2008). En förnyad hälsopolitik. Stockholm: Regeringskansliet. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2008/03/prop.-200708110/>. Hämtad 2022-04-27.
- RFSU. 2018. Om skolbesöket | RFSU. Tillgänglig: <https://www.rfsu.se/vad-vi-gor/naradig/informatorsverksamhet/nar-rfsu-besoker-en-skola/>. Hämtad 2023-01-04.
- Skolverket. 2021. Uppföljning av gymnasieskolan 2021. 217–234 Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2021/uppfoljning-av-gymnasieskolan-2021>.
- Skolverket. 2022a. Sexualitet, samtycke och relationer. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer>. Hämtad 2023-01-18.
- Skolverket. 2022c. Teknikprogrammet (TE) Kommentarer till examensmålen. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/download/18.308cb2e18340b1064ff6/1663577027066/Teknikprogrammet.pdf>. Hämtad 2023-01-02.
- Skolverket. 2023. Övergripande om ändringarna. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/aktuella-forandringar-pa-grundskoleniva/overgripande-om-andringarna>. Hämtad 2023-01-17.

Skolverket. 2022d. Teknikprogrammet. Tillgänglig:
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/program>. Hämtad 2022-12-30.

Thomas Nygren. 2021. Vetenskapsteori och forskningsmetoder i utbildningsvetenskap, 1:a uppl. Natur Kultur Läromedel, Stockholm.

Vetenskapsrådet. 2017. God forskningssed. Stockholm Tillgänglig:
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>. Hämtad den: 2023-01-24.

Wickenberg P, Leo U. 2013. Ett steg fram och ett tillbaka-: statens styrning av miljö och hållbar utveckling genom skollag, läroplaner och kursplaner. Lund.

Appendix 1 – Informationsbrev

Informationsbrevet jag skickade ut till skolorna för att förklara studien och syftet med intervjuerna.

Informationsbrev

Hej!

Mitt namn är Linus Rolander och jag studerar till ämneslärare i biologi & naturkunskap på Uppsala universitet. Jag skriver nu mitt ämnesdidaktiska projekt i naturkunskap och ska undersöka problematiken kring att teknikprogrammet och även naturprogrammet inte läser naturkunskapskurserna med fokus på att de missar undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Syftet med undersökningen är att undersöka ifall gymnasieskolor har uppmärksammat detta och satt in någon ersättningsundervisning i form av temaveckor/-dagar eller liknande. Jag är också intresserad av hur utvecklingen av läroplaner, kursplaner och programplaner kunde mynna ut i att elever som läser dessa program inte läser naturkunskapskurserna som innehåller de mycket viktiga områdena hållbar utveckling, hälsa och som tidigare nämnt: sexualitet, samtycke och relationer.

Jag söker den person på skolan som har ansvar för teknikprogrammet. Kanske finns det programansvariga eller så är det rektorn jag bör prata med, det är lite olika på olika skolor. Undersökningen genomförs i form av semistrukturerade intervjuer och jag skickar därför ut detta mail för att se om det finns intresse att ställa upp i en kortare intervju. Intervjun kommer att vara anonym och även skolans namn kommer hållas anonymt.

För att underlätta för båda parter så går det bra att vi håller intervjun digitalt via Google meet eller zoom. Men om möjlighet finns så vore det även kul att träffas och genomföra intervjun.

Skulle ni ha frågor om undersökningen eller om något annat så hör gärna av er. Intervjun kommer att hålla på i max 30 minuter. Hör av dig senast den 14e december för att tidsplanen ska hålla.

Skicka gärna svar till denna mail och jag uppskattar om ni även svarar även om ni inte vill delta.

Vid frågor kan ni nå mig på min mobil: 0761 838 993 eller på denna mail.

Hälsningar

Linus Rolander

Ämneslärarprogrammet, Uppsala Universitet

Appendix 2 – Intervjuguide/frågor

Intervjufrågor/guide

Information inför intervjun

- Välkomnande och introduktion
- Hur förs anteckningar?
 - Inspelning som sedan transkriberas, allt material som döms irrelevant transkriberas ej.
- Intervjun pågår i max 30 minuter.
- Användning och publicering om uppgifter
 - Skola och intervjuade är anonyma. Inga uppgifter som kan leda till identifiering kommer att användas eller publiceras.
- Samtycke
 - Den intervjuade kan välja att dra sig ur ända fram tills att studien publicerats. Ställer upp frivilligt.

Öppnande frågor:

1. Förklara i stora drag ditt uppdrag på skolan.
2. Hur ser din utbildningsbakgrund ut?

Huvudfrågor

1. Beskriv i stora drag skolans arbete med sexualitet samtycke och relationer.
2. I skolverkets analys av gymnasiet tas det år efter år upp samma kommentar om teknikprogrammets brist på naturkunskap och därför också brist på hållbarhet och miljö samt sexualitet samtycke och relationer.
På vilket sätt arbetar ni för att alla elever på skolan ska inkluderas i undervisning om sexualitet samtycke och relationer?
3. Hur har skolan arbetat med undervisning om sexualitet samtycke och relationer för elever på teknikprogrammet? Vilka är för- och nackdelarna med skolans sätt att hantera detta?

Följdfrågor beroende på svar

1. Om skolan satt in någon form av extraundervisning för teknikeleverna eller för alla elever, exempelvis RFSU-temadagar:
 - a. Vilka didaktiska diskussioner har förts om hur valet av extraundervisning påverkar elevernas mottaglighet?
 - b. Finns det något liknande för elever på naturprogrammet som eventuellt också går miste om undervisning i området?
2. Om skolan inte har tänkt på detta som ett problem och inte gjort något alls:

- a. Hur skulle ni (den ansvarige) kunna tänka sig att en lösning på just er skola skulle kunna se ut?
- b. Finns det något gjort för naturprogrammet?

Övriga frågor

Finns det något du (den intervjuade) vill ta upp som rör detta område som mina frågor ej har berört om hur er skola arbetar med sexualitet, samtycke och relationer för elever som inte läser naturkunskap?